

A Könyvtár feldolgozó munkájának összesített számadatai a következők:

	Címleírás		Osztályozás	
	2002	2003	2002	2003
Modern könyv (mű) +részcímes per.	6 574 +408	7 941 +339	6 627 +408	7 941 +339
Periodika (cím)	42	43	40	43
Keleti könyv (mű)	770	1 025	770	1 025
Keleti periodika (új)	4	7	-	-
Kézirat (db)	21 971	11 382	-	-
Régi könyv (rekord)	1 829	1 508	-	-
Mikrofilm (mű)	182	179	182	179
Periodikák retrospektív feldolg. (köt.)	664	685	-	-
Térkép	27	19	27	19
Hangdokumentum	32	2	32	2
CD-ROM	111	80	111	80

**IV. OLVASÓSZOLGÁLAT
(könyvolvasó, folyóirattár, különgyűjtemények)**

A múlt évben beiratkozott olvasók száma 8 388 volt, ebből kölcsönző 3 636. A beiratkozási díjából 2 730 988 forint folyt be.

A helybenolvasásra beiratkozottak, valamint az olvasótermi személyes használók száma az előző évhez hasonlítva csökkent. Ennek valószínűleg több oka is van. Egyrészt megváltoztak az egyetemi és főiskolai hallgatók tanulási szokásai, másrészt a szükséges információkhoz, jegyzetekhez, irodalomhoz az interneten is hozzá lehet jutni. Többen a kölcsönzés korlátozott volta miatt maradtak el Könyvtárunkból. Törzsolvasóink többsége egyetemi, főiskolai és PhD-hallgató, valamint fiatal kutató. Az egyetemisták és főiskolások számaránya kissé csökkent, a PhD-hallgatók és kutatók száma viszont növekedett.

Az MTA központi beruházási keretéből megújult az olvasóterem és az Info-Centrum berendezése. Az új számítógépes terekhez megfelelő bútorzatot csináltathattunk és kicserélhettük az olvasóterem székeit. Az IKB támogatásból nyert számítógépeket a katalógusokban és az Info-Centrumban helyeztük el, így most a Könyvtárban összesen 28 számítógép áll az olvasók rendelkezésére.

Internet használatért olvasóinktól nem kérünk használati díjat. November 1-től biztosítottuk az adatbázisból nyert találatok kinyomtatását.

A különgyűjtemények használói többnyire minősített kutatók, köztük számos akadémikus használja rendszeresen a Kézirattárat (pl. Ritoók Zsigmond, Borzsák István, Jakó Zsigmond, Benkő Samu, Egyed Ákos, Demény Lajos, Kiss Elemér, Salamon István, Kósa László, Rokay Péter).

A Keleti Gyűjteményben huzamosabb ideig kutatott a török kéziratokkal foglalkozó Ismail Parlatir professzor.

A használók tudományos fokozat és foglalkozás szerint megoszlása (%)

	<i>Könyv olvasó</i>	<i>Folyóirat olvasó</i>
MTA rendes és levelező tagja	0,64	0,5
Egyetemi tanár, tudományok doktora, kandidátus	15,94	7,1
Egyetemi oktató	8,01	11,9
Tudományos kutató, PhD hallgató	13,68	24,2
Nem főfoglalkozású kutató	8,68	9,7
Egyetemi hallgató	49,57	46,3
Egyéb	3,48	0,3
	100 %	100 %

Az állomány használatának megoszlása szakok szerint (%)

Szakcsoport	Könyv	Folyóirat
0 általános művek	2,95	12,9
1/2 filozófia, pszichológia, vallás	13,57	5,4
3 társadalomtud.	7,86	23,1
5 természettud.	4,02	6,6
6 alkalmazott tud.	2,07	2,2
7 művészetek	3,88	5,2
80 nyelvtudomány	10,15	17,2
82 irodalomtudomány	34,68	15,9
9 földrajztud., régészet, történettudomány	20,82	11,5
	100 %	100 %

3. Az állományhasználat adatai – modern könyvolvasó, folyóirattár és különgyűjtemények

Könyvtár- használat	Érvényes regisztrációval rendelkező használók	Könyvtárhasználatok			Kölcsönzött dokumentumok	Helybenhasznált dokumentumok	
		személyes használatok	távhasználatok	kölcsönzések		összesen	az összesből regisztrálva
2003	8 388	52 260	6 237	8 581	17 926	461 591	171 029
2002	10 091	58 601		8 563	19 148	450 466	

A **kölcsönzési forgalom** a tavalyi évhez hasonlóan alakult. A kölcsönadható könyvek számát néhány indokolt esettől eltekintve továbbra is a könyvtári szabályzatnak megfelelően igyekeztünk betartani. Késedelmes visszahozás esetén rendszeresen reklamáltunk. Felszólításaink eredménytelensége esetén kártérítési összeget kértünk. Elvesztett könyvekért könyvtartozás címén olvasóink 230 614 forintot fizettek be, 14 esetben fordultunk bírósághoz fizetési meghagyással 207 857 forint követelésre, 2 esetben kértünk végrehajtást.

Megkezdődtek a számítógépes kölcsönzésre való áttérés előkészítő munkálatai.

A retrospektív konverzió előrehaladtával állományunk jelentős része szerepel már az online katalógusban. Az 1980 és 1993 között beszerzett több mint 100 000 kötet akkor lesz számítógéppel kölcsönözhető, ha vonalkóddal és törzsszámmal látjuk el a példányokat. A munkában a Szerzeményezési osztály egyik munkatársa is részt vesz.

A könyvtárközi kölcsönzés számadatai

Könyvtárközi kérések	száma	Teljesítés	eredetiben	nyomtatott formában	elektronikus formában
beérkezett kérések	2 668	adott dokumentumok	1 602	383	438
küldött kérések	144	kapott dokumentumok	115	12	0

Könyvtárunk mint az Országos Dokumentumellátó Rendszer egyik szolgáltató könyvtára 2003-ban is jelentős könyvtárközi kölcsönzési forgalmat bonyolított. A hozzánk beérkezett és teljesített kérések száma a 2002. évihez képest mintegy 20%-kal emelkedett. Az Interneten elérhető katalógus és a központi online leőhelynyilvántartások (MOKKA, ODR) egyre megbízhatóbbakká válnak, az ügyintézés, levelezés mind gyakrabban elektronikus úton zajlik: ez magyarázhatja a szolgáltatás népszerűségét.

Raktározás

Az MTA támogatása révén elkészült a törökbálinti **raktárbővítés** első üteme. Akadémiai felújítási és beruházási keretből 80, és pótelőirányzatból 12,5 millió forintot kaptunk a raktár megépítéséhez. Az alapterület 424 m²-rel bővült mindhárom szinten. Az egész raktár új munkarendjének meghatározása megtörtént, betelepítése folyamatosan halad. A 2003. év fontos feladata volt az Újpesti rakparton lévő igen rossz állapotú raktár felszámolása, melyet sikerült határidőre elvégezni. Az ott tárolt anyagok nagyrészt a törökbálinti raktárba kerültek.

A könyvek és a folyóiratok számára a földszinti raktárrészben tömörraktár kialakításával biztosítottak helyet, összesen 2 670 polcfolyómétert, melyből a könyvraktár 1 350 polcfolyómétert, a folyóirattár 1 320 polcfolyómétert kapott. A Keleti Gyűjtemény helyigényét (535 polcfolyóméter) különböző anyagtestek áthelyezésével tudtuk kielégíteni. Ezen kívül a bővítés első ütemében a Levéltár jutott nagyobb raktári területhez. A raktárbővítéssel a könyv- és folyóirat raktározási gondjaink hosszabb távra megoldódtak.

A *törökbálinti* raktár naponként kiszolgálja az Olvasószolgálat, a Folyóirattár, a Keleti Gyűjtemény, a Kézirattár és a Levéltár kéréseit. Az elmúlt évben 10 512 kötet könyvet (ebből 3 231-et a Keleti Gyűjtemény részére), 2 361 folyóiratot, 44 disszertációt, azaz összesen 12 917 kötetet, valamint 1 874 levéltári dossziét és 42 db levéltári dobozt küldött be.

Befejeződött az *Újpesti rakpart 6. sz. alatti raktár* költöztetése, a területet a tervezett időpontban átadtuk tulajdonosának, a XIII. Kerületi Önkormányzatnak. Az ott tárolt anyagok közül a Nemzeti Kaszinó anyag 17 702 kötetét fertőtlenített, letisztított állapotban a törökbálinti raktárunkban helyeztük el. A Levéltár anyagának egy része a Székház újonnan bepolcozott borospincéjébe, másik része Törökbálintra került.

A Keleti Gyűjtemény anyaga válogatás után bekerült a Keleti Gyűjtemény székházbeli raktárába. A régi akadémiai tartalékanyag (könyv, folyóirat), valamint a könyvtári kiadványok apasztás és kiejárlás után megmaradt állománya szintén a törökbálinti raktárba került. A Nemzetközi Csereszolgálat irányításával ezek pontos nyilvántartásba vétele, számítógépre vitele és további apasztása folyamatosan történik.

A Gazdasági Osztály iratanyagának nagy része a borospincében, kisebb része az Arany János utcai irodahelyiségekben nyert elhelyezést.

Állományvédelem

A **kötészet** 2003-ban bekötött összesen 3 670 kötetet. Befejezte a Nemzeti Kaszinó anyagának fertőtlenítését, tisztítását (2003-ban összesen 11 256 kötetet).

A **Kézirattár** Csokonai autográf, Szabó Lőrinc és Berzsenyi Dániel kéziratokat és egy térképet restauráltatott (összesen mintegy 1 500 fóliót) NKÖM támogatásból. A preventív állományvédelmi munka folytatódott az NKA-tól nyert támogatásból. Az év végén újabb 1 000 eFt-ot nyertünk a NKÖM-től, melyet a Kézirattár fog felhasználni.

A **Keleti Gyűjtemény** három török ösnyomtatványt restauráltatott az előző évben nyert NKA támogatásból. Problémát okoz az egész Gyűjteményben – de különösképpen a páncélszobában – a páratartalom és hőmérséklet beállítása. A kérdésben szakértők bevonásával sem találtunk ez idáig megnyugtató megoldást.

A központi beruházási keret tette lehetővé a **Mikrofilmtár** szolgáltatásainak korszerűsítését, digitális fényképezőgép, CD- és DVD író, nyomtató és szkener vásárlását – figyelembe véve állományvédelmi és digitalizálási szempontokat is. A Mikrofilmtár helyiségeinek felújítása miatt állományvédelmi mikrofilmezés alig történt, a megrendelések teljesítésére volt csak lehetőség.

Reprográfia

Fotótechnikai szolgáltatások

Felvételek száma	2002	2003
Mikrofilm	13 638	3 622
Kisfilm	397	25
6x6 vagy színes felvétel	348	57
Digitális felvétel	-	148
Összesen	14 383	3 852

Másolatok száma	2002	2003
Mikrofilm-másolat	297	1 523
Fotókópia (nagyítás)	621	381
Elektrosztatikus nagyítás	7 170	18 833
Összesen	8 088	20 737

A Xerox-műhely 2003-ban 1 641 megrendelésre 116 352 db másolatot készített (ebből belső használatra 34 906 db-ot). A műhely bevétele 1 027 189 forint volt.

A Kézirattár 158 megrendelésre 9 258 másolatot készített.

Az Olvasóteremben elhelyezett önkiszolgáló gépen 157 853 felvétel készült el, ebből 2 110 443 forint bevétel származott.

V. INFORMÁCIÓSZOLGÁLTATÁS

A Könyvtár valamennyi olvasószolgálatot bonyolító osztálya rendszeresen végez tájékoztatást szóban, írásban, telefonon és e-mail-en. A távhasználat is egyre emelkedik – különösen sokan használják online katalógusainkat. Leggyakrabban a Kézirattár kapott több napos kutatást igénylő kérdéseket magyar és külföldi kutatóktól, szakemberektől (Magyar Országos Levéltár, MTA Irodalomtudományi Intézet, Illyés Gyula Archívum és Kutatóhely, osztrák, német, holland és finn kutatók).

Újabb adatbázisokkal bővült az **információellátás**. Az Oktatási Minisztérium által elindított és az MTA által is támogatott Elektronikus Információszolgáltatás (EISZ) program keretében az eddig elérhető adatbázisok mellett – ISI Web of Science mindhárom szekciója (SCI, SSCI, AHCI), Elsevier ScienceDirect, az Akadémiai Kiadó folyóiratai és szótárai – 2003-ban használhatóvá vált a Lecture Notes in Computer Science (Springer), a Környezetvédelmi Lexikon, az Új Magyar Irodalmi Lexikon, a Scriptum-szótárak, valamint korlátozott hozzáféréssel az MTI Sajtó-adatbázis (az MTA és intézetei összesen 15 hozzáférést kaptak).

2003-ban a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma hosszú távú megállapodást kötött az **EBSCO** céggel, ennek révén számos teljes szövegű adatbázis vált